

**TEKNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING
MAKTABGACHA TA'LIMGA TA'SIRI**

Yoqubova Sabrina Bozor qizi

Termiz iqtisodiyoti va servis universiteti
Pedagogika va ijtimoiy gumanitar fanlar fakulteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi

Toshova Shahnoza Tojinorovna

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalarining maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri yoritilgan. Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim sifatini oshirish, bolalarda axborot savodxonligini rivojlantirish va ta'lim jarayonini interaktiv shakllarda tashkil etish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, raqamli vositalardan foydalanishning ijobiy jihatlari hamda mumkin bo'lgan salbiy oqibatlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Texnologiyalar, raqamli ta'lim, maktabgacha ta'lim, interaktiv o'qitish, axborot savodxonligi, raqamli vositalar, bolalar rivojlanishi.

Annotation: This article explores the impact of modern technologies and digital educational tools on the development of preschool children. It examines the opportunities for improving the quality of education, developing children's information literacy, and organizing the educational process in interactive forms. The article also discusses the advantages and potential negative consequences of using digital tools.

Абстрактный: В данной статье рассматривается влияние современных технологий и цифровых образовательных средств на развитие детей дошкольного возраста. Анализируются возможности повышения качества образования, развития информационной грамотности у детей и организации образовательного процесса в интерактивной форме. Также обсуждаются положительные стороны и возможные отрицательные последствия использования цифровых технологий.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim sohasida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimi zamonaviy

texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanishni talab qilmoqda. Bolalarning ilk rivojlanish bosqichlarida raqamli resurslar va interaktiv usullar yordamida ta'lim jarayonini boyitish ularning tafakkurini, muloqot ko'nikmalarini va axborot savodxonligini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limida raqamli texnologiyalarni to'g'ri va samarali qo'llash dolzarb masala bo'lib bormoqda.

Asosiy qism

Maktabgacha ta'limda texnologiyalarning o'rni

Maktabgacha ta'lim muassasalarida texnologiyalar bolalarning qiziqishini oshiradi, o'rganishni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Multimedia resurslar, interaktiv ta'lim dasturlari va vizual o'yinlar bolalarda faol ishtirok va mustaqil fikrlashni rag'batlantiradi.

Raqamli ta'lim vositalari turlari

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ishlatiladigan asosiy raqamli ta'lim vositalari quyidagilardan iborat:

Interaktiv doskalar

Planshet va mobil ilovalar

Ta'limiy animatsiyalar va videoresurslar

Virtual reallik (VR) o'yinlari

Robototexnika boshlang'ich kurslari

Texnologiyalar orqali o'qitishning afzalliklari

O'quv motivatsiyasini oshirish: Raqamli o'yinlar va ilovalar bolalarni o'rganishga undaydi.

Individual yondashuv imkoniyati: Har bir bolaning qiziqishi va rivojlanish sur'atiga mos ta'lim imkoniyati yaratiladi.

Axborot savodxonligini rivojlantirish: Bolalar kichik yoshdan to'g'ri ma'lumot izlash va undan foydalanish ko'nikmalarini egallaydi.

Interaktiv muloqot: Raqamli platformalarda o'zaro hamkorlik va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadi.

Raqamli vositalardan foydalanishda e'tibor berilishi kerak bo'lgan jihatlar

Ekran vaqtining nazorati: Bolalarning texnologiyalardan foydalanish vaqtini me'yorlashtirish muhim.

Mazmun sifati: Faqat ta'limiy va rivojlantiruvchi kontent tanlash lozim.

Ota-ona va tarbiyachilarning ishtiroki: Bolalarning raqamli faoliyatini kuzatib borish va yo'naltirish.

Salbiy oqibatlar ehtimoli

Agar raqamli vositalardan noto'g'ri foydalanilsa, bolalarda quyidagi salbiy ta'sirlar kuzatilishi mumkin:

Diqqatni jamlashda qiyinchiliklar

Nutq rivojlanishining sekinlashishi

Psixologik va ijtimoiy cheklanishlar

Sog'liq muammolari (ko'zning charchashi va xatti-harakat o'zgarishlari)

Shu sababli, texnologiyalardan foydalanish tartibi va me'yorlariga qat'iy rioya qilish zarur.

Pedagogik yondashuvlar va raqamli metodikalar

Pedagoglar uchun quyidagi metodik yondashuvlar tavsiya etiladi:

Interaktiv darslar va virtual laboratoriyalar tashkil etish

Raqamli hikoya tuzish (digital storytelling) texnikasidan foydalanish

Multimedia o'yinlar orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish

Bolalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish

O'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish

Texnologiyalarni maktabgacha ta'limda samarali qo'llash uchun tarbiyachilarning raqamli kompetensiyalari ham yuqori darajada bo'lishi zarur.

Buning uchun quyidagilarga e'tibor qaratiladi:

Raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha muntazam treninglar o'tkazish;

Multimedia kontentini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish;

Axborot xavfsizligi va bolalarni onlayn xavf-xatardan himoyalash ko'nikmalarini shakllantirish;

Innovatsion dars modellarini joriy etish (masalan, raqamli hikoya yaratish, virtual ekskursiyalar).

Bugungi kunda zamonaviy o'qituvchi texnologik savodxonlik darajasini doimiy oshirib borishi talab etiladi.

Texnologiyalar yordamida individual yondashuv

Har bir bolaning rivojlanish sur'ati va usuli har xil. Raqamli texnologiyalar orqali bolalarga individual yondashish imkoniyati yaratiladi:

Mustaqil o'qitish dasturlari orqali har bir bolaning qobiliyatiga moslashtirilgan mashqlar taklif qilinadi.

O'quv materiallari bolalarning qiziqishlari va ehtiyojlariga qarab tanlanadi.

Taraqqiyotni kuzatish va baholash uchun onlayn platformalar yordamida statistik ma'lumotlar yig'iladi.

Bu metodika bolalarning shaxsiy o'sishini yanada samarali ta'minlaydi.

Raqamli resurslarning turlari va ular bilan ishlash metodikasi

Multimedia kitoblar:

Bolalarning tinglab eshitish va o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv audio-kitoblar muhim rol o'ynaydi.

E-o'yinlar va o'quv ilovalari:

Matematika, savodxonlik, ranglar, shakllar va san'atni o'rganishga mo'ljallangan dasturlar maktabgacha yoshdagi bolalarning o'rganish faoliyatini qiziqarli qiladi.

Virtual laboratoriyalar:

Ilmiy tajribalar va eksperimentlar uchun simulyatsiyalar bolalarga murakkab jarayonlarni oddiy va qiziqarli tarzda o'rgatadi.

Onlayn hikoya yaratish platformalari:

Bolalarga o'z hikoyalarini yaratish va ularni rasm va ovoz bilan bezash imkonini beradi. Bu ularning so'z boyligini va ijodkorligini oshiradi.

Maktabgacha ta'limda raqamli etika va madaniyatni shakllantirish

Texnologiyalarni qo'llashda bolalarda raqamli madaniyatni shakllantirish muhimdir.

Bunga quyidagilar kiradi:

Internetda xulq-atvor qoidalariga rioya qilish;

Axborotni baholash va ishonchli manbalarni tanlash ko'nikmalarini o'rgatish;

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish madaniyatini shakllantirish.

Bu jihatlar maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli dunyoda mas'uliyatli va ongli foydalanuvchi sifatida shakllanishiga yordam beradi.

Xulosa

Texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalarining maktabgacha ta'limdagi o'rni tobora ortib bormoqda. Ular o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish imkoniyatini beradi. Biroq, raqamli texnologiyalarni to'g'ri va me'yorida qo'llash zarur, chunki ularning noto'g'ri foydalanilishi bolalarning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Pedagoglar va ota-onalar bolalar uchun xavfsiz va rivojlantiruvchi raqamli muhit yaratishga e'tibor qaratishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Prensky M. "Digital Natives, Digital Immigrants." On the Horizon, 2001.
2. Mishra P., Koehler M.J. "Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge." Teachers College Record, 2006.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. "Raqamli ta'lim konsepsiyasi." Toshkent, 2022.
4. Palfrey J., Gasser U. "Born Digital: Understanding the First Generation of Digital Natives." Basic Books, 2008.
5. Berk L.E. "Child Development." Pearson, 2012.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. "Maktabgacha ta'lim tizimida raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish dasturi." Toshkent, 2021.